

Glimt fra seminaret *Døden i naturen* 2024

Af Stine Helweg

Kirkegårdsvejleder, sekretær i Foreningen for Kirkegårdskultur

Den 19. august 2024 mødtes knap 100 medlemmer i Dalum til seminar om naturkirkegårdens kultur og udvikling. Foreningen for Kirkegårdskultur havde taget initiativ til seminaret i lyset af den gennem mange år stigende efterspørgsel på gravpladser i skov, hav eller klit. Ønsket var at få belyst udviklingen og mulighederne for på kirkegårdene at imødekomme ønsket om mere naturprægede gravstedsformer, samtidig med at graven bibeholdes som mindested og kulturel manifestation.

Efter en velkomst ved foreningens sekretær, Stine Helweg, holdt landskabsarkitekt og kirkegårdskonsulent Mette Fauerskov et indlæg om de første gravpladser i naturen. Foredraget strakte sig fra såkaldte pesttjørne over de tidligste herregårdsgravpladser (anlagt bl.a. som konsekvens af 1805-forbuddet mod begravelser inden i kirkerne) til de første naturkirkegårde med adgang for almenheden (Høsterkøb, 1932) – og med den pointe, at naturkirkegårde er mere end løvskovskirkegårde.

Klaus Kerrn-Jespersen, seniorrådgiver for bispekollegiet og forhenværende kontorchef i Kirkeministeriet, talte herefter om de økonomiske konsekvenser af den stigende tilstrømning til askespredning over hav, som i dag udgør ca. 10 % af "nedsættelserne", og naturgravpladser uden for kirkegårdsmuren, der udgør ca. 1 % af nedsættelserne. Han stillede spørgsmålet, hvornår folkekirken eller kommunerne tager konkurrencen op med de private skovbegravelsespladser og indrykker annoncer for deres ydelser i Ældresagens medlemsblad eller Ud & Se. Meget handler om kommunikation om de tilbud, der faktisk findes. Klaus Kerrn-Jespersen foreslog, at folkekirken begynder at betragte gravstedsejerne som indehavere af en abonnementsordning, som man bedst fastholder gennem løbende kommunikation og ikke kun kontakter, når gravstedet udløber.

Fra salen supplerede professor i religionssociologi Margit Warburg med den oplysning, at to tredjedele af dem, der vælger de uindviede skovkirkegårde, er medlem af folkekirken og ikke argumenterer økonomisk for deres valg af gravsted – de vil bare ikke have kirkegårdens parcellushaver.

Efter frokost holdt foreningens formand, biskop Elob Westergaard, et indlæg om naturkirkegården som hotspot af natur og kultur. Begrebet *hotspot* er hentet fra den afdøde franske filosof Michel Serres, der brugte det om steder, der kan binde mennesker sammen – som kirkegården, der både horisontalt og vertikalt forankrer os i en sammenhæng. Elob Westergaard talte bl.a. for at tage det stemningsfulde i naturen alvorligt og om, at man godt, uden at underminere den menneskelige værdighed, kan give naturen bedre plads på kirkegårdene.

Endelig gav landskabsarkitekt og kirkegårdsconsulent Anne Vium Skaarup gode eksempler på skov- og naturkirkegårde i bl.a. Farum, Nebsager, Horsens og Nørre Lyngvig. Hun talte om naturkirkegårdenes følsomhed over for fremmede elementer – det er steder, hvor stemningen let kan ødelægges. Vellykkede naturkirkegårde vil derfor altid være et samspil mellem natur og landskabsarkitekter.

Den afsluttende debat om strategier for udvikling af naturkirkegårde som kulturelle forlængelser af kirkegården blev styret af Mads Davidsen, biskop over Fyens Stift, og involverede foredragsholder, salen samt to særligt indbudte debattører, Hans-Henrik Nielsen, menighedsrådsmedlem i Måløv Sogn, samt Dorte Sørensen, tidligere provst i Odder Provsti. Sidstnævnte påpegede, at en forandring i sorgbegrebet måske godt kan redegøre for en del af den medvind, som begravelser uden for kirkegårdsmuren oplever. Mange er døende i årevis, og lige så lang en "ventesorg" får de pårørende. I døden kan man endelig give slip, og så er behovet måske ikke at lægge sig ind under endnu et reglementsregime – dét på kirkegården. Blandt forslagene til, hvordan de traditionelle kirkegårde kan "komme ind i kampen", var

- at passe på træerne
- at give frit kirkegårdsvalg på tværs af provstier eller stifter eller måske sågar på tværs af folkekirken som sådan
- at etablere faggrupper for initiativer i retning af mere naturprægede kirkegårde
- ikke at konkurrere med skovkirkegårdene ved at kopiere dem, men ved at fastholde, at man driver folkekirke.

Opholds- og blomsterlægningsplads inden for indgangen til Farum Skovkirkegård ved Farum Kirke med skovtulipaner i forgrunden. Skovkirkegården er planlagt af landskabsarkitekt Charlotte Skibsted, den runde sten er designet af landskabsarkitekt Anne Wonsild.
Foto: Anne Wonsild.